

senä päivänä ja Reichsmarkka mk:sta 1,945: — mk:aan 1,982: —. Muutokset olivat siten yleensä sangen pienet.

Suomen Pankin valuuttavarasto pysyi suurimman osan vuotta sillä korkealla tasolla, jolle se jo vuonna 1937 oli kohonnut. Pankin saatavat sen ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta olivat kertomusvuoden alkaessa 2,273.4 milj. markkaa. Huhtikuussa tapahtuneen vähennyksen jälkeen valuuttavarasto kesällä jälleen saavutti entisen tasonsa, kunnes kansainvälinen jännitys elokuussa alkoi painaa leimaansa sen kehitykseen. Suursodan puhkeaminen joudutti valuuttavaraston supistumista. Valuuttavarasto painui vuoden viimeiseen päivään mennessä 1,726.1 milj. markkaan, joten se kertomusvuoden aikana oli vähentynyt 547.3 milj. markkaa eli noin 24 %. Huomattava on, että valuuttavarasto tästä huolimatta oli melkoista suurempi kuin ennen vuotta 1937 oli tavallista. Valuuttavaraston jyrkkä pieneneminen syksyn aikana ei johtunut kauppatasteesta, sillä se oli näinäkin kuukausina suurin piirtein tasapainossa ja koko vuosi huomioon otettuna aktiivinen. Syynä oli lähinnä sodan aiheuttama maksutapojen muuttuminen, t. s. siirtyminen tuontikaupassa yhden, kahden tai kolmen kuukauden maksuajasta käteiskauppaan tai vieläpä ennakkomaksujen suorittamiseen.

Mainitut seikat — ja valuuttakeinottelu — olisivat epäilemättä johtaneet Suomen Pankin valuuttavaraston vielä voimakkaampaan supistumiseen, ellei pankki olisi saanut erään ulkomaisen lainan valuuttoja käytettäväkseen ja ellei olisi otettu käytäntöön eräänlaista valuuttasäännöstelyä. Syyskuun 8 päivänä velvoitettiin jokainen, jolla oli ulkomaanrahaa tai ulkomaanrahan määrisiä saatavia tai velkoja ulkomaille, tekemään siitä ilmoitus Suomen Pankille. Lokakuun 25 päivänä julkaistiin valtioneuvoston päätös rahan ja arvopapereiden maasta viennistä sekä ulkomaanrahan mää-

räisten saatavien luovuttamisesta Suomen Pankille. Valuuttakauppa keskitettiin näiden päätösten nojalla Suomen Pankkiin, jonka tuli valvoa valuutan tarkoituksenmukaista käyttöä.

Luotonanto.

Vaikka rahamarkkinoilla jo kertomusvuoden alkupuolella oli havaittavissa eräitä kiristymisen merkkejä, eivät liikepankit tarvinneet rediskonttausluottoa Suomen Pankista. Keskuspankin kotimainen luotonanto oli siten kokonaisuudessaan suoranaista, pankin asiakkaiksi hyväksytyille likeyrityksille eri muodoissa myönnettyä luottoa. Kun näiden luotonantarve viime vuonna oli huomattavasti pienempi kuin vuonna 1938, supistui Suomen Pankin luotonanto. Yleissodan puhkeaminen sai kuitenkin aikaan äkillisen muutoksen: rahamarkkinat kiristyivät tuntuvasti. Ensimmäistä kertaa pitkiin aikoihin esiintyi jälleen rediskontattuja vekseleitä Suomen Pankin tilailmoituksissa. Lokakuun toisella viikolla, kun valtiollinen kriisi ulottui Suomeen, ylimääräisen luoton tarve voimakkaasti lisääntyi, minkä johdosta myös Suomen Pankin luotonanto tuntuvasti kasvoi.

Suoraan diskontattujen vekselien määrä oli kertomusvuoden alkaessa 1,042.2 milj. markkaa. Tavallisista kausisysteistä diskontattiin alkuvuodesta verraten runsaasti vekseleitä, mutta diskontattujen vekselien määrän lisäys oli sangen vaatimaton edellisen vuoden voimakkaaseen nousuun verrattuna.

Korkein määrä, 1,205.4 milj. markkaa, saavutettiin kesäkuun 8 päivänä. Varsinaisen vientikauden alettua asiakkaat alkoivat lyhentää velkojaan; diskontattujen vekselien määrä pienentyi jälleen. Elokuun lopussa, kun kansainvälinen valtiollinen asema kehittyi kriisiksi ja Suomenkin rahamarkkinat kiristyivät, suoraan diskon-

tattujen vekselien määrä alkoi lisääntyä. Tätä jatkui pitkin syksyä. Joulukuussa lisäys oli erikoisen voimakas, niin että suoraan diskontattuja vekseleitä kertomusvuoden päättyessä oli 2,042.6 milj. markkaa eli melkein kaksi kertaa niin paljon kuin vuotta aikaisemmin.

Syyskuussa liikepankkien kiristynyt asema sai ne rediskonttaamaan jonkin verran vekseleitä Suomen Pankissa. Seuraavina kuukausina luottolaitosten avuntarve tunnetuista syistä lisääntyi. Rediskonttausten määrä nousi vuoden päättyessä 314.9 milj. markkaan. Sen lisäksi oli luottolaitoksille myönnetty lainoja 424.2 milj. markan arvosta, joten liikepankit ja eräät muut luottolaitokset olivat kassatarpeensa tyydyttämiseksi ottaneet luottoa Suomen Pankilta 739.1 milj. markan arvosta.

Hypoteekkilainojen määrä vaihteli tavallisuuden mukaan vuoden varrella melkoisesti, pienentyen 62.8 miljoonasta 50.4

milj. markkaan sen päättyessä. Myönnettyiltä kassakreditiiveiltä nostettu määrä vaihteli niinikään, mutta yleinen kehitys-suunta oli nouseva; niiden määrä oli vuoden 1938 viimeisenä päivänä 72.2 milj. markkaa ja kertomusvuoden päättyessä 93.0 miljoonaa.

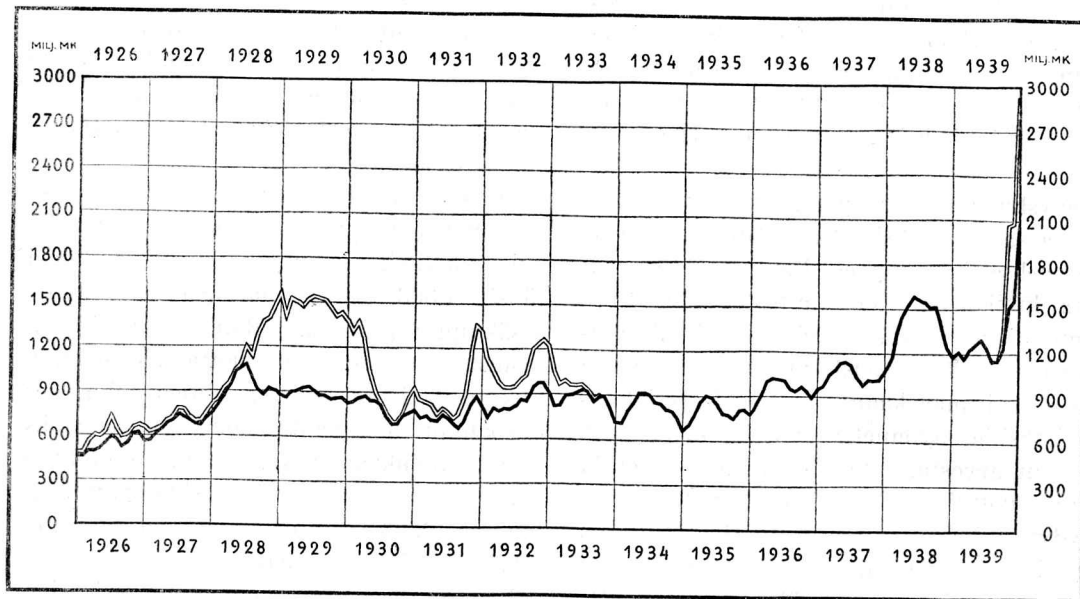
Suomen Pankin kokonaisluotonanto pysyi alkupuolen vuotta tuntuvasti pienempänä kuin edellisenä vuonna. Suurimman määränä, 1,303.5 milj. markkaa, se saavutti kesäkuun 8 päivänä, jolloin se oli 275 miljoonaa pienempi kuin vuotta aikaisemmin. Syksyn poikkeuksellisten olojen takia keskuspankin luotonanto nousi suuremmaksi kuin milloinkaan aikaisemmin. Joulukuun päättyessä Pankin kokonaisluotonanto siten oli 2,925.1 milj. markkaa vastaten 1,177.1 miljoonaa vuoden 1938 päättyessä.

Pankin kotimaisen luotonannon eri lajien sekä kokonaisuuden kuukausittainen vaihtelu v. 1939 näkyy seuraavasta taulukosta:

Suomen Pankin kotimainen luotonanto vuonna 1939.

Kuukauden loppu	Vekselit milj. mk	Hypot. lainat milj. mk	Kassa- kreditiivit milj. mk	Redis- konttaukset milj. mk	Lainat luotto- laitoksille milj. mk	Yhteensä milj. mk
1938						
Joulukuu	1,042.2	62.8	72.1	—	—	1,177.1
1939						
Tammikuu	1,088.8	62.7	63.4	—	—	1,214.9
Helmikuu	1,058.7	33.3	75.3	—	—	1,167.3
Maaliskuu	1,123.1	31.7	71.2	—	—	1,226.0
Huhtikuu	1,160.4	26.7	70.5	—	—	1,257.6
Toukokuu	1,193.4	29.0	70.7	—	—	1,293.1
Kesäkuu	1,148.9	30.5	64.3	—	—	1,243.7
Heinäkuu	1,069.4	25.4	56.0	—	—	1,150.8
Elokuu	1,088.6	25.4	41.0	—	—	1,155.0
Syyskuu	1,129.3	34.5	73.1	31.6	—	1,268.5
Lokakuu	1,358.8	50.5	84.2	122.9	442.2	2,058.6
Marraskuu	1,434.4	50.4	72.3	122.9	399.2	2,079.2
Joulukuu	2,042.6	50.4	93.0	314.9	424.2	2,925.1

Suomen Pankin luotonanto vuosina 1926—1939.

Ylempi viiva: koko luotonanto; alempi: rediskonttaukset ja luottolaitoksille myönnettyt lainat vähennettyinä.

Kertomusvuoden päättyessä Pankin kokonaisluotonannosta 80.6 % oli diskontattuja vekseleitä. Vekselien suhteellinen osuus oli siten jonkin verran pienempi kuin lähinnä edellisinä vuosina. Vekselit olivat näet

vuoden 1938 päättyessä 88.5 % ja vuoden 1937 päättyessä 89.7 % koko kotimaisesta luotonannosta.

Pankin suoraan liike-elämälle diskonttaamista vekseleistä oli prosentteissa:

	31/12 1930	31/12 1931	31/12 1932	31/12 1933	31/12 1934	31/12 1935	31/12 1936	31/12 1937	31/12 1938	31/12 1939
vientiteollisuuden vekseleitä	63.02	64.41	65.47	78.53	87.98	85.31	87.84	89.41	87.21	89.91
kotimarkkinateollisuuden vekseleitä	13.12	16.15	16.44	10.18	4.14	4.96	2.39	3.40	3.77	3.58
kauppaliikkeiden vekseleitä	21.38	17.82	16.46	10.29	6.97	7.89	7.49	5.40	7.76	5.67
muita vekseleitä	2.48	1.62	1.63	1.00	0.91	1.84	2.28	1.79	1.26	0.84

Korkomäärät.

Suomen Pankin soveltamat korkomäärät pysyivät koko vuoden muuttumattomina. Alin diskonttokorko oli siten 4 %, mihin määrään se alennettiin joulukuun 3 päivänä 1934.

Setelistö.

Liikkeessä oleva setelistö, joka vuonna 1938 oli ollut ennätyskellisen korkealla tasolla, painui kertomusvuoden alussa vähän edellisen vuoden vastaavia määriä pienemmäksi. Huhtikuussa setelistö kuitenkin

jälleen sivuutti vuoden 1938 tason, ja seuraavina kuukausina se pysyi hiukan suurempana kuin juuri mainittuna vuonna. Setelistö, joka kertomusvuoden alkaessa oli 2,085.9 milj. markkaa, oli siten elokuun lopussa 2,261.9 miljoonaa. Suursodan syttymisen aiheuttama rauhottomuus ja käteisvarojen tarve kohottivat setelistön vielä entistä suuremmaksi, niin että syyskuun 8 päivänä oli liikkeessä seteleitä 2,427.0 milj. markan arvosta. Vielä paljon jyrkempi nousu tapahtui lokakuun toisella viikolla. Oli luonnollista, että tarvittiin tavallista suurempia käteisvaroja, kun suuret joukot miehiä kutsuttiin reserviharjoituksiin ja kun melkoisia määriä lapsia, vanhuksia ja sairaita siirrettiin pois uhatuilta paikkakunnilta, minkä johdosta poikkeuksellisen paljon säästövaroja nostettiin liike- ja säästöpankeista. Setelistö lisääntyi näistä syistä mainitun viikon aikana lähes 760 milj. markkaa nousten 3,308.2 miljoonaan. Seuraavina viikkoina setelistö ei suuresti muuttunut, kunnes Neuvostoliiton hyökkäys maahamme sai ai-

kaan uusia väestönsiirtoja ja uutta kassavarojen tarvetta, mikä jälleen kuvastui säästövarojen nostoina ja setelistön kasvuna. Joulukuun aikana setelistö siten jälleen lisääntyi noin 620 milj. markkaa nousten 4,038.7 milj. markkaan. Setelistö oli silloin 1,952.8 milj. markkaa suurempi kuin kertomusvuoden alkaessa. Näin voimakas nousu johtui poikkeuksellisista olosuhteista, ja sen aiheuttivat, paitsi yllä mainittu käteisvarojen varaaminen kotipaikkakunniltan poistuville, yleinen tarve pitää runsasta kassaa kaikkien mahdollisuuksien varalta, mitä tarvetta liikkeiden osalta vielä lisäsi posti- ja kulkuyhteyksien huonontuminen.

Setelistön runsas lisääntyminen johtui täten setelikierron huomattavasta hidastumisesta ja käyttämättömien kassavarojen suuruudesta.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyy, kuinka paljon pankilla oli vuoden 1938 päättyessä ja viime vuoden kunkin neljänneksen lopussa niitä varoja, joita vastaan pankki on oikeutettu antamaan seteleitä:

	31/12 1938 milj. mk	31/3 1939 milj. mk	30/6 1939 milj. mk	30/9 1939 milj. mk	31/12 1939 milj. mk
Kultakassa	1,128.4	1,128.2	1,128.2	1,180.9	1,178.9
Ulkomaisia kirjeenvaihtajia	2,273.4	2,235.3	2,251.7	1,860.2	1,726.1
Ulkomaisia vekseleitä	97.4	97.2	81.6	55.1	1.9
Korkolippuja ja ulkomaisia seteleitä	1.4	1.2	1.2	0.8	2.6
Kotimaisia vekseleitä	989.3	1,085.3	1,111.2	1,121.2	2,357.5
Yhteensä	4,489.9	4,547.2	4,573.9	4,218.2	5,267.0

Suomen Pankin ensisijaisen katteen määrä, johon viime joulukuuhun saakka luettiin yksinomaan pankin kultakassa ja saatavat ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta, alkoi jo syyskuussa vähetä valuuttavaraston edellä mainitun supistumisen johdosta. Sen sijaan Pankin kultakassaa jonkin verran lisättiin elokuun aikana. Valuuttavaraston supistumista jatkui edelleen kertomusvuoden viimeisen neljänneksen aikana. Ohjesääntöön joulukuun 13 päivänä vahvistettu muutos poisti erotuksen ensisijaisen ja tois-

sijaisen katteen väliltä. Seurauksena oli, että niiden varojen kokonaismäärä, joita vastaan Pankilla on oikeus antaa seteleitä, nousi viimeisen vuosineljänneksen aikana tasaluvuin 1,000 milj. markkaa. Puheena olevien varojen määrä, joka jo vuoden alkupuolella oli runsas, kohosi täten korkeammalle kuin koskaan aikaisemmin. Vuoden viimeisenä päivänä se oli 5,267.0 milj. markkaa eli 777.1 miljoonaa suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Katteen määrä oli silloin 104.4 % vaadittaessa maksettavista

sitoumuksista. Verrattuna vaadittaessa maksettavien sitoumusten tärkeimpään osaan, liikkeessä olevien setelien määrään, katteen kokonaismäärä kertomusvuoden viimeisenä päivänä oli 130.4 %. Katemääräysten muuttamisen takia ei ole aihetta tehdä vertailua edellisen vuoden vastaavaan lukuun.

Käyttämätön setelinanto-oikeus pysyi vuoden alkupuolella sangen runsaana vaihdellen 1,619.6 (tammikuun 7 päivänä) ja 1,332.5 (kesäkuun 15 päivänä) milj. markan välillä. Lokakuussa setelireservi kuitenkin alkoi nopeasti supistua, joten se joulukuun 15 päivänä oli enää 173.7 milj. markkaa. Ohjesäännön muutoksen kautta setelinanto-oikeutta lisättiin, minkä johdosta käyttämätön setelinanto-oikeus vahvistui 2,023.1 milj. markaksi kertomusvuoden viimeisenä päivänä. Käyttämätön setelinanto-oikeus oli silloin 28.63 % koko setelinanto-oikeudesta, kun vastaava suhdeluku vuotta aikaisemmin oli ollut 30.29 %.

Seuraava asetelma valaisee tarkemmin Suomen Pankin setelinanto-oikeutta ja sen käyttöä viime vuoden viimeisenä päivänä verrattuna vastaavaan tilaan edellisen vuoden päättyessä.

Setelinanto-oikeus:

	31/12 1938 milj. mk	31/12 1939 milj. mk
Setelinantoon oikeuttavia varoja	3,401.9	5,267.0
Setelinanto-oikeus sen li- säksi	1,800.0	1,800.0
Setelinanto-oikeus	5,201.9	7,067.0

Käytetty määrä:

Liikkeessä olevat setelit .	2,085.9	4,038.7
Muut vaadittaessa mak- settavat sitoumukset ..	1,457.8	936.0
Myönnettyistä kassakredi- tiiveistä nostamatta ole- va määrä	82.5	69.2
Käytetty setelinanto-oikeus	3,626.2	5,043.9

Setelinantoreservi:

	31/12 1938 milj. mk	31/12 1939 milj. mk
Käytettävissä oleva	863.7	2,023.1
Toissijaisen katteen li- säntymisestä riippuva	712.0	—
Koko setelinantoreservi ..	1,575.7	2,023.1
Käytetty määrä ja reservi	5,201.9	7,067.0

Pankin suhde valtioon.

Samaten kuin aikaisempinakin vuosina Suomen Pankki myös kertomusvuoden aikana antoi valtiolle luottoa siinä muodossa, että se osti valtiolainoihin kuuluvia obligatioita. Kun Pankki oli mukana valtion Ruotsin kruunun määräisten obligatiolainain emittoinnissa ottaen osalleen osan niiden obligatioita, lisääntyi varsinkin Pankin hallussa olevien ulkomaanrahan määräisten valtion obligatioiden yhteismäärä. Kaikkiaan Suomen Pankin hallussa kertomusvuoden päättyessä oli valtion obligatioita 207.8 milj. markan kirjanpitoarvosta, joten vuoden varrella tapahtunut lisäys oli 72.1 milj. markkaa. Kun Pankki jatkuvasti ostaa ja myy puheena olevia obligatioita, on niiden määrä ennenkin vaihdellut tuntuvasti; siten se kaksi vuotta sitten oli suurempi kuin vuoden 1939 päättyessä.

Varsinaiselta merkitykseltään nämä obligatio-ostot lähinnä on katsottava Pankin varojen sijoituksiksi eikä luotonannoksi sanan suppeammassa mielessä. Mutta Suomen jouduttua Neuvostoliiton hyökkäyksen esineeksi ja valtion varojen tarpeen sen johdosta suuresti lisääntyneenä valtio tarvitsi myös suoranaista luottoa keskuspankista. Sen jälkeen kun Suomen Pankin ohjesääntöä oli siten muutettu, että vekseliluoton myöntäminen valtiolle oli tehty mahdolliseksi, Pankki joulukuussa diskonttasi valtion vekseleitä 600 milj. markan arvosta.

Ulkomainen clearing-liike.

Suomen Pankissa pidettävien erinäisten selvitystilien clearing-liikkeessä tapahtui kertomusvuoden aikana pientä vähenemistä. Suomalaisille viejille suoritettiin näet vuosina 1939 ja 1938—1937 eri maiden selvitystileiltä seuraavat määrät:

	1939 milj. mk	1938 milj. mk	1937 milj. mk
Saksa	1,249.0	1,254.1	1,186.6
Italia	156.6	223.5	199.2
Turkki	20.5	27.2	21.3
Romania	3.7	1.0	1.5
Bulgaria	4.2	7.8	5.1
Kreikka	0.6	—	—
Liettua	5.7	8.1	—

Tärkeimpien selvitystilien saldotilanne pysyi Suomen viennin kannalta tyydyttävänä. Saksan selvitystilillä oli suurimman osan vuotta saatavsaldo, joka määrältään vaihteli. Clearing-saatavamme Turkista lisääntyi vuoden varrella jonkin verran nousten lähes 150,000 puntaan; kun kaupavaihto oli vähäistä, oli tämä saatava jäänyt. Romanian kanssa tehty clearing-sopimus on nyttemmin päätynyt, joten tuonti ja vienti jälleen maksetaan vapailla valuutoilla.

Pankin tilinpäätös.

Edellä on jo käsitelty useita kohtia, joissa Suomen Pankin asemassa on viime vuoden aikana tai lopussa tapahtunut muutoksia. Seuraavassa tarkastellaan pankin omaisuus- ja tulostasetta yksityiskohdaisemmin.

O m a i s u u s t a s e.

Eroavaisuudet pankin viimevuotisen ja sitä edellisen omaisuustaseen välillä näkyvät seuraavasta yhdistelmästä:

V a r a t:

	31/12 1938 milj. mk	31/12 1939 milj. mk
Kultakassa	1,128.5	1,178.9
Ulkomaisia valuuttoja ..	2,273.4	1,726.1
Ulkomaan vekseleitä	97.4	1.9
Ulkomaan seteleitä ja kor- kolippuja	1.4	2.6
Diskontattuja vekseleitä .	989.3	2,357.5
Diskontattuja vekseleitä, joita ei lueta setelien katteeseen	52.9	—
Luottolaitosten lainoja ..	—	424.2
Hypoteekkilainoja	62.7	50.4
Kassakredittejä	72.1	93.0
Suomen rahan määräisiä obligatioita	305.7	324.6
Ulkomaan rahan määräi- siä obligatioita	162.0	322.1
Pankkikiinteistöt ja ka- lusto	12.0	12.0
Eri tilejä	168.0	315.7
Yhteensä	5,325.4	6,809.0

V e l a t:

Liikkeessä olevia seteleitä	2,085.9	4,038.7
Valtiovaraston pano- ja ottotili	243.7	26.0
Muut pano- ja ottotilit ..	849.8	685.7
Postivekseleitä	24.9	67.0
Ulkom. kirjeenvaihtajia .	29.5	68.2
Ulkom. selvitystililtä	50.0	25.5
Eri tilejä	259.8	63.6
Kantarahasto	1,250.0	1,250.0
Vararahasto	415.2	469.8
Pankkikiinteistöjen ja ka- luston arvo	12.0	12.0
Tulo- ja menotili: Pan- kin voitto	104.6	102.5
Yhteensä	5,325.4	6,809.0

Kultakassan ja ulkomaisten valuuttojen määrissä tapahtuneista muutoksista samaten kuin luotonannon lisääntymisestä yleensä ja sotatilanteen aiheuttamasta eri-

koisluontoisesta luotonannosta on jo edellä ollut puhe.

Muista tileistä varojen puolella herättävät huomiota ulkomaiset vekselit. Syksyn poikkeuksellisten olosuhteiden takia, kun ulkomaankauppa väheni ja sen maksut järjestettiin toisin kuin ennen, ulkomaiset vekselit menettivät merkityksensä. Sen johdosta niitä kertomusvuoden päättyessä esiintyi Pankin varojen puolella mitätön erä, 1.9 milj. markan arvosta, kun vastaava arvo vuotta aikaisemmin oli ollut 97.4 miljoonaa.

Obligatitileillä oli vaihto tavallisuuden mukaan kertomusvuoden aikana melkoinen. Suomen Pankki järjesti viime vuonna yhden kotimaisen sekä oli mukana yhtymissä parin ulkomaisen obligatiolainan järjestämisessä. Lopputuloksena oli obligatitilien saldojen kohoaminen, Suomen rahan määräisten 18.9 sekä ulkomaanrahan määräisten 160.1 milj. markkaa. Samaten kuin aikaisemminkin obligatitiot on kirjattu alhaisiin arvoihin.

Postivekselien tilin tuntuva lisääntyminen on osaksi seurausta postinkulun hidastumisesta, osaksi taas rahamarkkinain kiristymisestä.

Varojen puolelle merkityt eri tilit, jotka mm. sisältävät erilaisia keskeneräisiä toimituksia, olivat kertomusvuoden päättyessä suuremmat kuin vuotta aikaisemmin.

Velkapuolen eristä on edellä jo käsitelty

setelistöä. Muista tileistä on mainittava seuraavaa. Valtiovaraston pano- ja ottili, jolla alkupuolella vuotta oli melko runsaasti varoja, oli kertomusvuoden loppupuolella useasti tyhjennetty. Joulukuun 30 päivänä sillä oli varoja 26.0 milj. markkaa, mikä oli vain runsas kymmenesosa valtion saatavista kertomusvuoden alkaessa. Myös muiden pano- ja ottiliellä olevien varojen määrä pieneni huomattavasti syksyllä rahamarkkinain kiristymisen johdosta painuen joulukuun 8 päivänä 437.3 milj. markkaan. Vuoden viimeisenä päivänä se jälleen oli runsaampi, nimittäin 685.7 miljoonaa, s. o. 164.1 miljoonaa pienempi kuin vuotta aikaisemmin.

Vararahasto oli kertomusvuoden päättyessä 54.6 milj. markkaa suurempi kuin vuotta aikaisemmin. Lisäys johtui siitä, että vararahastoon ohjesäännön mukaisesti oli viety puolet vuoden 1938 voitosta, mk 52,283,670: 45, sekä sen lisäksi Eduskunnan päätöksen mukaisesti toisesta puolesta pankille jäänyt erä, mk 2,283,670: 45. Vuoden 1939 päättyessä Suomen Pankin omien rahastojen arvo, vuosivoittoa lukuun ottamatta, nousi 1,731.8 milj. markkaan.

Tulostase.

Seuraavasta yhdistelmästä näkyy, millaiseksi pankin voitto- ja tappiotili muodostui kahtena viime vuonna:

Tulot:	V. 1938	V. 1939
	mk	mk
Korkoja kotimaisesta lainausliikkeestä	59,803,234: 40	62,733,072: 60
Korkoja ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta ..	16,323,723: 75	10,806,933: 10
Korkoja obligatioista	39,238,159: 05	47,191,028: 90
Agio	3,188,196: 12	—
Provisioita	8,254,012: 58	9,447,154: 94
Yhteensä	126,807,325: 90	130,178,189: 54

Menot:	V. 1938	V. 1939
	mk	mk
Palkkoja ja palkkioita	9,635,243: 10	10,231,578: 95
Eläkkeitä ja avustuksia	857,874: 15	950,956: 50
Pankkivaltuusmiesten palkkioita ja kuluja	153,559: 80	141,960: 65
Setelien valmistus	4,079,840: —	3,914,425: 10
Erinäisiä kuluja	2,427,435: 85	2,681,597: 70
Agiotappiota	—	8,988,191: 04
Rakennuskustannuksia poistettu	4,640,427: 15	—
Kaluston tiliarvoa alennettu	445,604: 95	768,047: 40
Pankin voitto	104,567,340: 90	102,501,432: 20
Yhteensä	126,807,325: 90	130,178,189: 54

Suomen Pankin kokonaistulot olivat kertomusvuonna noin 3.4 milj. markkaa suuremmat kuin vuonna 1938. Tämä johtui osaksi kotimaisen luotonannon suurenemisestä vuoden loppukuukausina. Vielä enemmän lisääntyi kuitenkin obligatioista saatu korkotulo. Myös provisioita kertyi jonkin verran runsaammin kuin edellisenä vuonna. Sitä vastoin ulkomaisilta kirjeenvaihtajilta saatiin huomattavasti vähemmän korkoja kuin vuonna 1938. Agiotilillä syntyi punnan noteerauksen alentamisen johdosta melkoinen tappio, joten tili siirtyi menopuolelle.

Menopuolella useat erät osoittivat nousua edelliseen vuoteen verrattuina. Palkkamenojen lisääntyminen johtui pääasiallisesti työvoimien lisäämisestä. Luottotappioita ei ole ollut, mutta tavallisuuden mukaan on vuoden varrella hankitun kaluston arvo poistettu. Sen lisäksi esiintyi menopuolella tuntuva agiotappio, niinkuin edellä on mainittu.

Pankin kertomusvuoden voitto oli 2.1 milj. markkaa pienempi kuin vuoden 1938 voitto.

Voiton viimeaikaista kehitystä valaisee seuraava lukusarja.

V. 1933	112.4	miljoonaa	markkaa.
„ 1934	111.4	„	„
„ 1935	100.2	„	„
„ 1936	101.3	„	„
„ 1937	101.6	„	„
„ 1938	104.6	„	„
„ 1939	102,501,432	markkaa	20 penniä.

Vuoden 1939 voitosta on ohjesäännön määräysten mukaisesti puolet eli 51,250,716 markkaa 10 penniä siirretty vararahastoon. Toisesta puolesta menee valtion tämänvuotisen tulo- ja menoarvion mukaan 50,000,000 markkaa valtiolle. Sen jälkeen jää kertomusvuoden voitosta pankille käyttämättömiä voittovaroja 1,250,716 markkaa 10 penniä.

Pankkivaltuusmiehet ehdottavat, että

nämä voittovarot, 1,250,716 markkaa 10 penniä, siirretään pankin vararahastoon.

Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita.

Setelien lunastus.

Suomen Pankki on jo useamman kerran uudistetulla asetuksella oikeutettu poikkeamaan pankin ohjesäännön 8 §:n 1 momentin säännöksistä setelien lunastukseen nähden. Kun asetuksen voimassaoloaika vuoden 1939 lopulla olisi mennyt umpeen, pankin johtokunta, katsoen ettei ollut mahdollista palata kultaan sidottuun rahakantaan, teki aloitteen asetuksen voimassaoloajan pidentämiseksi. Yhtyen johtokunnan mielipiteeseen pankkivaltuusmiehet pyysivät Valtioneuvostolta, että Suomen Pankki asetuksella oikeutettaisiin vuoden 1940 loppuun saakka edelleen poikkeamaan ohjesäännön 8 §:n 1 momentin määräyksistä.

Tämä oikeus pankille myönnettiin.

Tilintarkastus.

Vuoden 1938 valtiopäivillä valitut tilintarkastajat, kunnallisneuvos Aleksanteri Fränti, myymälänhoitaja Onni Hiltunen, maanviljelijä Kaapro Huittinen, maanviljelijä August Kuusisto ja toimitusjohtaja Paavo Raittinen, toimittivat viime vuoden helmikuun 20 päivän ja maaliskuun 2 päivän välisenä aikana pankin vuoden 1938 tilintarkastuksen. Tilintarkastajain lausunnon mukaisesti ja pankin ohjesäännön tätä koskevien säännösten nojalla pankkivaltuusmiehet myönsivät johtokunnalle vastuuvapauden pankin hallinnosta vuodelta 1938.

Lainausliikkeen ja valuuttakaupan tarkastus.

Pankkivaltuusmiehet ovat vuoden aikana toimittaneet johtosäännön määräämän pankin lainausliikkeen ja muitten sijoitusten sekä valuuttakaupan tarkastuksen seuraavina aikoina: helmikuun 17, huhtikuun 27, kesäkuun 15, elokuun 31 ja joulukuun 28 päivinä. Johtosäännön määräämää kuudetta tarkastusta eivät pankkivaltuusmiehet vallinneen poikkeustilanteen vuoksi olleet tilaisuudessa toimittamaan.

Inventaukset ja haarakonttorien tarkastus.

Pankkivaltuusmiesten johtosäännön 6 §:n määräämää pääkonttorin kassaholvien ja rahastojen sekä laina- ja vakuuskirjain ynnä panttien ja talletusten inventointia eivät pankkivaltuusmiehet poikkeustilanteen aiheuttamien erikoistehtävien vuoksi olleet tilaisuudessa suorittamaan.

Pankkivaltuusmiehet ovat valvoneet, että konttorien valvojat ovat inventoineet haarakonttorien käsikassat ja holvit kerran kuukaudessa sekä vekselit, velkakirjat ja pantit vähintään kolmasti vuodessa.

Sitäpaitsi on vuoden varrella kaikki haarakonttorit tarkastettu.

Johtokunta.

Pankin johtokunnan puheenjohtajan Risto Rytin otettua vastaan viimeksikuluksen joulukuun 1 päivänä muodostetun

hallituksen pääministerin tehtävät, määräsivät pankkivaltuusmiehet johtokunnan jäsenen J. W. Rangellin hoitamaan johtokunnan puheenjohtajan virkaa sen ajan, minkä pääministeri Ryti nykyisen virkansa takia on estynyt sitä hoitamasta.

Kokouksessaan helmikuun 22 päivänä 1939 pankkivaltuusmiehet, johtokunnan esityksestä, vahvistivat johtokunnalle uuden työjärjestyksen.

Pankkivaltuusmiesten valvonnan alaiset rahastot.

Pankkivaltuusmiehet ovat hyväksyneet Längmanin ja Rosenbergin rahastojen, Elis Holmin hätäapurahaston sekä 1893 vuoden hätäapurahaston tilit vuodelta 1938 sekä lähettäneet jäljennökset tileistä pankkivaliokunnalle.

Eläkkeet.

Pankkivaltuusmiehet ovat kuluneen vuoden aikana myöntäneet kolme eläkesäännön mukaista eläkettä ja kaksi pienempää vuotuisista avustusta. Näiden yhteinen vuotuinen määrä on 104,384 markkaa.

Talon rakentaminen Tampereelle.

Koska jo useamman vuoden aikana oli harkittu ajanmukaisen kivitalon rakentamista pankin Tampereen kaupungissa Hämeen- ja Koskikatujen kulmauksessa omistamalle tontille, pankkivaltuusmiehet katsoen, että pääoman kiinnittäminen sanotulla tontilla nykyisin sijaitsevan vanhan puutalon korjaamiseen on kannattamatonta ja että rakennuttamalla tälle sangen edullisesti sijaitsevalle tontille uusi kivitilo voitaisiin samalla lieventää Tampereella esiintyvää valtion virastojen huoneistontarvetta, päättivät, että sanotulle tontille rakennetaan uutisrakennus, sekä oikeuttivat johtokun-

nan ryhtymään asiasta aiheutuviin toimenpiteisiin huomioonottamalla, että taloa voidaan alkaa rakentaa kesäkuun 1 päivänä 1940.

Mainitun tontin rakentamista suunniteltaessa ilmeni, että uutisrakennuksen ja rakkain pankin puheenalaisen tontin kanssa olevalla Asunto-Osakeyhtiö Koskilinnan tontilla sijaitsevan rakennuksen väliin muodostuisi 4,34 m²:n suuruinen rakentamaton kulmaus. Jotta voitaisiin estää tällaisen rumentavan kulmauksen muodostuminen ja rakentaa rakennukset kiinni toisiinsa, pankkivaltuusmiehet päättivät, että sanottu tontinosa ostetaan Asunto-Osakeyhtiö Koskiltä sen hyväksymästä 5,000 markan kauppahinnasta.

5,000 markan setelit.

Koska käytännöllinen tarve meillä niin kuin muissakin maissa on osoittanut suurempien seteliyksikköjen olevan välttämättömiä, pankkivaltuusmiehet hyväksyivät uuden 5,000 markan seteliyksikön valmistamisen johtokunnan ehdottamalla tavalla ja oikeuttivat johtokunnan laskemaan sen liikkeeseen.

Sen ohella pankkivaltuusmiehet päättivät, johtokunnan esityksen mukaisesti, koska uuden setelin valmistaminen vaatii jonkin ajan, oikeuttaa johtokunnan väliaikaisesti laskemaan liikkeeseen 5,000 markan setelin valmistettuna, että se painos 500 markan seteliä, joka setelipainossa valmistettiin vuonna 1932 500 markan varaseteliksi mahdollisten väärinkäytösten ilmetessä, varustetaan huomattavalla merkinnällä siitä, että seteli on käypä 5,000 markasta.

Takauksia teollisuuden sotavahinkojen varalta.

Suomessa sijaitsevien teollisuuslaitosten omistajain päätettyä perustaa keskinäisen

yhtymän sen vahingon korvaamiseksi, joka voi kohdata näitä laitoksia sota- yms. tapahtumain johdosta, mitkä eivät oikeuta korvauksen saamiseen palovakuutuslaitoksilta, olivat eräät yhtymään liittyneet Suomen Pankin asiakkaat pyytäneet pankkia takaukseen siitä vastuuvollisuudesta, johon tehty sopimus sotavahinkojen korvaamisesta heidät velvoittaa. Tämän johdosta pankkivaltuusmiehet, johtokunnan esityksen mukaisesti, päättivät oikeuttaa johtokunnan harkintansa mukaan Suomessa sijaitsevien teollisuuslaitosten keskinäiselle yhtymälle sen jäsenten puolesta antamaan takauksia niiltä vaaditusta vastuuvollisuudesta, joka sopimuksen mukaan rajoittuu 10 %:iin heidän sopimusaikana palovakuutetun omaisuutensa keskimääräisestä vakuutussummasta ja 10 %:iin heidän muun, ilmoittautumisen jälkeen hyväksytyin omaisuutensa arvosta.

Suomen Pankin ohjesäännön 6 §:n väliaikainen muuttaminen.

Suomen Pankin ohjesäännön 6 §:ssä, sellaisena kuin tämä pykälä on joulukuun 22 päivänä 1938 annetussa laissa pankin ohjesäännön muuttamisesta, säädetään, että pankin setelien liikkeessä oleva määrä saa nousta enintään 1,800 milj. markkaa suuremmaksi, kuin mitä pankin kultakassa ja pankin riidattomat saatavat sen ulkomaisilta asiamiehiltä yhteensä ovat. Kun poikkeuksellisissa oloissa viimeksimainitut varat saattavat melkoisesti pienentyä mutta setelintarve sitä vastoin nopeasti nousta ja näinollen setelinantoreservi siten kokonaan loppua, oli pankin johtokunta ehdottanut yllämainitun pykälän määräyksiä väliaikaisesti muutettaviksi siten, että pankin liikkeessä olevien setelien ensisijaiseksi katteeksi pankin kultakassan ja riidattomien saatavien sen ulkomaalaisilta asiamiehiltä lisäksi voitaisiin lukea ulkomailla makset-

tavat ulkomaan rahan määräiset vekselit, ulkomaisissa pörssissä noteeratut ulkomaiset obligatit, ulkomaan rahan määräiset erääntyneet korkoliput, ulkomaiset setelit sekä kotimaiset vekselit, joiden maksupäivään ei ole kolmea kuukautta pitempää aikaa.

Pankkivaltuusmiehet hyväksyivät johtokunnan tekemän esityksen sekä päättivät tehdä Valtioneuvostolle ehdotuksen esityksen antamista varten Eduskunnalle Suomen Pankin ohjesäännön 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta edellä mainitulla tavalla. Hallitus teki Eduskunnalle tämän mukaisen esityksen, jonka Eduskunta hyväksyi, ja Tasavallan Presidentti vahvisti sitä koskevan lain joulukuun 13 päivänä.

Pankin palkkaus- ja eläkesääntöjen osittainen muuttaminen.

Kokouksessaan maaliskuun 7 päivänä pankkivaltuusmiehet, hyväksyen johtokunnan asiasta tekemän esityksen, vahvistivat eräitä muutoksia pankin palkkaussäännön 3, 4 ja 5 §:ien sekä eläkesäännön 3 ja 5 §:ien määräyksiin, ja tarkoittivat tärkeimmät näistä muutoksista Suomen Pankin viran- tai toimenhaltijain etujen saattamista yhdenmukaisiksi valtion viran- tai toimenhaltijain vastaavien etujen kanssa.

Palkkaussäännön 3 §:ään tehdyt muutokset rajoittuivat sanotun pykälän pääkonttoria koskevaan kohtaan, ja koskivat ne ainoastaan eräiden toimien nimien muutoksia, paria pienehköä palkanjärjestelyä sekä kahden uuden vakinaisen vahtimestarin toimen perustamista pääkonttoriin.

Palkkaussäännön 4 §:n aikaisempien määräysten mukaisesti sai Suomen Pankin palvelukseen siirtynyt lukea hyväkseen ikälisää määrättäessä sen ajan, jonka hän oli ollut valtion palveluksessa tai ylimääräisenä Suomen Pankissa. Koska kuitenkin valtion virkaan siirtynyt ikälisää määrät-

täessä saa laskea hyväkseen myös sen ajan, jonka asianomainen on palvellut erinäisissä kunnan tai yksityisissä laitoksissa, täyden nettiin sanotun pykälän määräyksiä siten, että myös se aika, jonka asianomainen on ollut muussa sellaisessa toimessa, joka voimassa olevien säännösten mukaan valtion virkaan tai toimeen tultaessa oikeuttaa ikälisän saantiin, otetaan huomioon ikälisää laskettaessa joko kokonaan tai osaksi sen mukaan kuin nimittävä viranomaisen määrää. Samanlaista yhdenmukaisuuden aikaansaamista valtion viran- tai toimenhaltijain etujen kanssa tarkoitti myös palkkaussäännön 5 §:n muuttaminen siten, että perhelisän maksaminen on riippumaton peruspalkan suuruudesta.

Myös Suomen Pankin eläkesääntöön tehdyt muutokset tarkoittivat etupäässä pankin viran- tai toimenhaltijain eläketujen saattamista samanlaisiksi valtion viran- tai toimenhaltijain vastaavien etujen kanssa. Siten hyväksyttiin eläkesäännön 3 §:ään lisäys, että eläkevuosiksi luetaan Suomen Pankin ja valtion palveluksessa saavutettujen eläkevuosien ohella, joko kokonaan tai osaksi, sen mukaan kuin nimittävä viranomaisen määrää, myös se aika, jonka asianomainen on ollut muussa sellaisessa toimessa, joka voimassa olevan lainsäädännön mukaan luetaan eläkevuosiksi valtion viran- tai toimenhaltijoille. Edelleen vahvistettiin siksi ikäraajaksi, josta eläkevuodet lasketaan, kaksikymmentäviisi vuotta, kuitenkin sillä varauksella, että nimittävän viranomaisen harkinnan mukaan eläkevuosiksi voidaan lukea, milloin eläkkeelle siirtyminen tapahtuu 2 §:ssä edellytetyn pysyvän työkyvyttömyyden johdosta, myös se aika, jonka viran- tai toimenhaltija on hoitanut virkaa tai pysyvää tointa Suomen Pankissa ennen kuin hän on täyttänyt sanotun iän.

Eläkesäännön 5 §:ään sisältyvät osaeläkkeen määräämisperusteet hyväksyttiin muutettaviksi siten, että kymmenen

eläkevuotta oikeuttaa kymmeneen kolmas- kymmenesosaan täyden eläkkeen määrästä, ja jokainen niitä seuraava täysi eläkevuosi yhteen kolmaskymmenesosaan siitä, kunnes täysi eläkemäärä saavutetaan. Sen jälkeinen palvelusaika ei tuota oikeutta suurempaan eläkkeeseen.

Haarakonttorien valvojat.

Pankin haarakonttorien valvojina ja näiden varamiehinä vuonna 1940 tulevat pankkivaltuusmiesten päätöksen nojalla olemaan seuraavat henkilöt:

Hämeenlinnan konttori: valvojat kauppaneuvos Anders Gustaf Skogster ja kauppias Johan Verner Fredriksson sekä varamiehet tehtailija Kaarlo Edvard Kauppinen ja varatuomari Yrjö Jokiranta.

Joensuun konttori: valvojat fil. maisteri Yrjö A. Kankaanrinta ja kaupakoulunjohtaja, fil. maisteri Taavi Kauhanen sekä varamiehet asianajaja, varatuomari Mauno Moilanen ja kaupunginjohtaja, fil. maisteri Armo Pyhälä.

Jyväskylän konttori: valvojat johtaja Kaarlo Vilhelm Laitila ja apteekkari Eugen Mansnerus sekä varamiehet lehtori Herman Hämäläinen ja pormestari Matti Soini.

Kotkan konttori: valvojat toimitusjohtaja Veikko A. Cajander ja toimitusjohtaja, pormestari Hugo Melart sekä varamiehet johtaja H. L. Wennerstrand ja kaupunginvouti Niilo Silenti.

Kuopion konttori: valvojat pormestari Alvar Hjalmar Mikael Hurta ja agronomi Niilo Ilmari Jokinen sekä varamiehet oikeusneuvosmies Gunnar Valdemar Hellén ja toimitusjohtaja Pekka Karttunen.

Mikkelin konttori: valvojat kihlak. tuomari Erkki Veikko Kuokkanen ja kunnallisneuvosmies Otto Kinnunen sekä varamiehet johtaja Valter Pulkkinen ja toimitusjohtaja Asko Savolainen.

Oulun konttori: valvojat johtaja Otto Alfons Karhi ja oikeuspormestari Karl Torsten Reinilä sekä varamiehet johtaja J. K. Korkeakivi ja toimitusjohtaja Aarne Toivonen.

Porin konttori: valvojat johtaja Toivo Rintala ja kaupunginjohtaja, fil. tohtori Frans Vihtori Härmä sekä varamiehet kauppias Juho Antti Airio ja johtaja Yrjö Nurmi.

Sortavalan konttori: valvojat talousneuvos Sven Holst ja johtaja Robert Valentin Niskanen sekä varamiehet lääninrovasti Oskari Fredrikki Kanervo ja toimitusjohtaja, dipl. insinööri Olavi Rinkinen.

Tampereen konttori: valvojat oikeusneuvosmies Kaarlo Haljala ja kaupunginjohtaja Kaarlo Nordlund sekä varamiehet, dipl. insinööri Erkki Niklas Salminen ja konsuli Br. Kanto.

Turun konttori: valvojat kunnallisneuvosmies Ernst Petter Johan Thomé ja maanviljelysneuvos Arvi Samuli Kontu sekä varamiehet johtajat Juho Heikki Kurkela ja Johan Fredrik Henriksson.

Vaasan konttori: valvojat laamanni Ivar Vilhelm Hasselblatt ja johtaja Lauri Aleksander Niinioja sekä varamiehet konsuli Johan Alfred Viklund ja johtaja Juho Viljam Vaahtoniemi.

Viipurin konttori: valvojat johtaja Hannes Neuvonen ja insinööri Reino Koivu-lehto sekä varamiehet johtaja Kusti Soiminen ja toimitusjohtaja Kalle Hyvärinen.

Pankkivaltuusmiehet ja tilintarkastajat.

Pankkivaltuusmiehinä toimivat vuoden alusta syyskuun 28 päivään saakka seuraavat henkilöt:

Tanner, Väinö, toimitusjohtaja,
Lahdensuo, Jalo, filosofianmaisteri,
Helo, Johan, filosofiantohtori,
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä,
Junnila, Taave, kunnallisneuvos,

v. Frenckell, Erik, dipl. insinööri,
Kilpi, Eino, päätoimittaja,
Leppälä, Juhani, kunnallisneuvos.

Edellämainittujen lisäksi toimi pääjohtaja *Hannes Ryömä* pankkivaltuusmiehenä vuoden alusta kuolemaansa, toukokuun 22 päivään saakka.

Näistä kolme ensiksimmäistä muodostivat suppeamman valtuuston. Puheenjohtajana toimi allekirjoittanut Tanner ja varapuheenjohtajana Lahdensuo.

Viime kesänä toimitettujen eduskuntavaalien jälkeen kokoontuneen Eduskunnan valitsijamiehet valitsivat syyskuun 28 päivänä pankkivaltuusmiehiksi seuraavat henkilöt:

Tanner, Väinö, toimitusjohtaja,
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä,
Hackzell, Antti, varatuomari,
Helo, Johan, filosofiantohtori,
Leppälä, Juhani, kunnallisneuvos,
Pekkala, Mauno, ylijohdaja,
v. Frenckell, Erik, dipl. insinööri,
Kilpi, Eino, päätoimittaja,
Pilppula, J. Erl., kunnallisneuvos.

Näistä kolme ensinmainittua muodostavat suppeamman valtuuston.

Lokakuun 3 päivänä pitämässään kokouksessa pankkivaltuusmiehet valitsivat puheenjohtajakseen allekirjoittaneen Tannerin ja varapuheenjohtajakseen allekirjoittaneen Vesterisen.

Pankin tilintarkastajiksi vuoden 1939 tielä tarkastamaan valitsijamiehet valitsivat seuraavat henkilöt:

maanviljelijä *August Kuusisto*, hänen varamiehensä toimittaja *Hugo Aattela*,

maanviljelijä *Kaapro Huittinen*, hänen varamiehensä maanviljelijä *Kalle Aukusti Lohi*,

kunnallisneuvos *K. Moilanen*, hänen varamiehensä kunnallisneuvos *J. Pulkama*,

toimistonhoitaja *Onni Hiltunen*, hänen kunnallisneuvos *Aleksanteri Fränti*, hänen varamiehensä pienviljelijä *Matti Lepistö*, nen varamiehensä taloudenhoitaja *Paavo Saarinen*.

Helsingissä toukokuun 22 päivänä 1940.

VÄINÖ TANNER.

Vihtori Vesterinen.
Juhani Leppälä.

Eino Kilpi.

Antti Hackzell.
Mauno Pekkala.

J. Erl. Pilppula.

Johan Helo.
Erik v. Frenckell.

Esko K. Leinonen.